

«Тасдиқ менамоям»

Ректори Донишгоҳи славияии

Русияву Тоҷикистон

доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор

Файзулло М.Қ.

с. 2025

ТАҚРИЗИ

муассисаи пешбар ба диссертатсияи Ализода Олимҷон Маҳмуд дар мавзӯи «Таъмини амнияти озуқавории Ҷумҳурии Тоҷикистон: назария, методология ва амалия» барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои иқтисодӣ аз рӯйи ихтисоси 08.00.06.01 – Амнияти иқтисодӣ.

1. Мутобиқати муҳтавои диссертатсия ба ихтисос ё соҳаи илм эълоншуда.

Диссертатсияи Ализода Олимҷон Маҳмуд ба бандҳои зерини Шиносномаи номгӯйи ихтисосҳои Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯйи ихтисоси 08.00.06.01 - Амнияти иқтисодӣ: 12.1. Назарияи амнияти иқтисодӣ (категория, методология, усулҳо, механизмҳо ва абзорҳо); 12.2. Амнияти иқтисодӣ дар низоми амнияти миллӣ; 12.3. Типологияи амнияти иқтисодӣ; муҳимтарин аломатҳои тасниф (соҳавӣ, функционалӣ, ниҳодӣ, минтақавӣ) ва абзорҳои танзими он; 12.5. Арзишҳои ҳадди ниҳоии амнияти иқтисодӣ ва усулҳои муайян кардани онҳо; 12.6. Самтҳои концептуалӣ ва стратегии баланд бардоштани амнияти иқтисодӣ, меъёрҳои амнияти иқтисодӣ; 12.16. Сиёсати сохторӣ ва амнияти иқтисодӣ (методология, методҳо, механизмҳо ва абзорҳо); 12.20. Вазифаи давлат оид ба ҳифзи манфиатҳои миллии кишвар дар соҳаи иқтисодиёт дар шароити иқтисоди бозорӣ; 12.21. Рушди методологияи таҳияи доктринаи амнияти иқтисодӣ дар соҳаҳои алоҳида (озуқа, энергетика, ҳарбӣ-саноатӣ ва ғ); 12.22. Методологияи мониторинги омилҳои, ки ба амнияти иқтисодӣ таҳдид менамоянд; 12.24. Ҷанбаҳои ташкилӣ-методологӣ

ва методи таъмини амнияти иқтисодӣ; 12.27. Амсилаҳои рушди амнияти иқтисодии давлат, ҷомеа ва минтақа мутобиқат мекунад.

2. Мубрамияти мавзӯи таҳқиқоти диссертатсионӣ.

Мубрамият ва муҳиммияти мавзӯи кори диссертатсионии иҷро кардаи Ализода Олимҷон Маҳмуд дар он таҷассум меёбад, ки таъмини амнияти озуқавории Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳам аз ҷиҳати назариявӣ методологӣ ва ҳам амалия яке аз шартҳои муҳими баланд бардоштани самаранокии нишондиҳандаҳои иқтисодӣ иҷтимоӣ мамлакат ба ҳисоб меравад. Аз ин лиҳоз, таҳқиқоти гузаронидашуда оиди омӯзиш ва асосноккунии масъалаҳои назариявӣ методологӣ ва коркарди тавсияҳои амалӣ дар самти таъмини амнияти озуқаворӣ дар шароити муносири Ҷумҳурии Тоҷикистон бамаврид ва саривақтӣ мебошад. Ба ин таркиб ва мазмун кори диссертатсионӣ, мақсад ва вазифаҳои он, ки мушаххас назария, методология ва амалияи таъмини амнияти озуқавории Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар бар мегирад, низ шаҳодат медиҳад.

Дар кори диссертатсионӣ дуруст қайд карда шудааст, ки дар шароити Тоҷикистон шартҳои асосии таъмини амнияти озуқаворӣ дар дастгирии тамоюли минтақавӣ ва маҳалгардонии истеҳсолоти маҳсулоти озуқаворӣ таҷассум ёфта, ташаккули низомҳои устувори кишоварзӣ-озуқаворӣ метавонанд ба таъмини амнияти озуқаворӣ мусоидат кунанд.

Аз ин лиҳоз, мавзӯи интиҳобгардида ҳамзамон бо ислохотҳои, ки дар мамлакат гузаронида шуда истодаанд ва вазифаҳои стратегии муайян гардида вобаста буда роҳҳои усулҳои таъмин намудани амнияти озуқаворӣ ба баланд бардоштани сатҳи зиндагии аҳоли ва беҳтар намудани дараҷаи саломатии омма ба воситаи зиёд намудани суръати рушди бахши аграрӣ дар ҷумҳурӣ мусоидат мекунанд.

Ҳамин тариқ, чӣ хеле, ки дар боло қайд намудем, мавзӯи кори диссертатсияи доктории тақризшаванда актуалӣ буда, пешбурди таҳқиқот дар ин самт сари вақтӣ мебошад, ки дар он ҳалли муаммоҳои дар соҳаи мазкур ҷой дошта мавриди омӯзиш қарор гирифтааст.

3. Натиҷаҳои мушаххаси илмӣ (наwgонии илмӣ) довталаб ба дараҷаи илмӣ.

Натиҷаҳои мушаххаси илмӣ ба даст овардаи довталаб ба дараҷаи илмӣ пеш аз ҳама, аз асосноккунии назариявӣ методологӣ ва коркарди тавсияҳои амалӣ дар самти таъмини амнияти озуқаворӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон иборат мебошад. Натиҷаҳои зерини муҳимтарини ба даст овардаи муаллиф, ба фикри мо, наwgонии илмӣ таҳқиқотро муайян мекунанд:

- аз тарафи муаллиф асосҳои концептуалии амнияти озуқаворӣ дар заминаи таҷдиди равандҳои маҳаллисозии истеҳсолот ва коҳиш додани вобастагии истеъмоли дохилӣ аз омилҳои беруна омӯхта ва ошкор гардида, дар асоси он амнияти озуқаворӣ ҳамчун истиқлолияти низоми озуқаворӣ миллӣ, ки дар таъмини он давлат нақши аввалиндараҷа мебозад, тафсири муаллифӣ дода шудааст;

- инчунин муаллиф методологияи баҳодиҳии амнияти озуқавориро дар сатҳи миллӣ ва минтақавӣ таҳия намуда, аз ҷумла аз тарафи ӯ принципҳо ва нишондиҳандаҳои методологияи муайянсозии сатҳи амнияти озуқаворӣ, нишондиҳандаҳо ва индикаторҳои баҳодиҳии самаранокии сиёсати давлатии агросаноатӣ ба низом дароварда шудаанд. Инчунин муносибати методологияи системаи тадбирҳо ва механизмҳои татбиқи сиёсати кишоварзӣ озуқаворӣ бо назардошти нишондиҳандаҳо ва омилҳои объективӣ пешниҳод шудааст;

- бори аввал дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳаҷми миқдори захираҳои буферӣ дар давраи муайян баҳодиҳӣ карда шудааст ва муқаррароти методӣ оид ба арзёбии сатҳи захираҳои таъмини амнияти озуқаворӣ таҳия шуда, ташаккули захираҳои буферии озуқаворӣ, мақсад, вазифаҳо, нақш ва аҳамияти захираҳои буферӣ дар ҳалли мушкилотҳои дастрасии маҳсулоти хӯрокворӣ муайян карда шуда мушкилотҳое, ки ба ташаккули захираҳои буферӣ монеа эҷод мекунанд, ошкор карда шудаанд;

- имкониятҳои иқтисодии низоми кишоварзӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон ошкор карда шуда, шакл ва динамикаи нишондиҳандаҳои асосие, ки истеҳсолот, таъминоти техникӣ ва ҳолати базаи захиравии маҳсулоти кишоварзиро тавсиф мекунанд, муайян карда шудаанд. Таҳлили ҳамаҷонибаи вазъи таъмини амнияти озуқаворӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон бо дарназардошти татбиқи афзалияти миллӣ дар ноил шудан ба амнияти озуқаворӣ ва таъмини аҳоли бо

маҳсулоти хушсифати озуқаворӣ гузаронида шуда, тамоюлҳои он муайян карда шуданд;

- муаллиф самтҳои имконпазирӣ таъмини амнияти озуқавориро бо дарназардошти рушди низоми дастгирии давлатӣ, танзими тарофавӣ-гумрукӣ, ташаккули низоми идоракунии сифати маҳсулот, инчунин тавсеаи механизмҳои дастгирии молиявӣ, инфрасохторӣ ва инноватсионии истеҳсолкунандагони маҳсулоти озуқаворӣ муайян намуда онҳоро бо дарназардошти ҷолишҳо ва таҳдидҳои муосир, омилҳои таъсиргузор ба ҳолат ва динамикаи таъмини амнияти озуқаворӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон гурӯҳбандӣ ва арзёбӣ кардааст;

- бо истифодаи ҷузъҳои ба мисли даромад, таъминот, ҷойгиркунии шабакаҳои савдо ва тақсимот иборат буда, аз тарафи муаллиф методикаи васеъ намудани дастрасии маҳсулоти кишоварзӣ пешниҳод ва озмоиш карда шудааст ва ҳамзамон исбот карда шудааст, ки бо назардошти афзалияти истеҳсолоти воридотивазкунанда афзоиши ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти озуқаворӣи ватанӣ, кам кардани хавфи воридоти беназорат, истифодаи механизмҳои шарикӣи давлат ва бахши хусусӣ, васеъ намудани ҷузъҳои инфрасохтор зарур аст;

- увонҷӯ асосҳои концептуалии таъмини амнияти озуқавориро бо назардошти даврабандии он таҳия намуда, зарурати коркарди «Доктринаи таъмини амнияти озуқаворӣи Ҷумҳурии Тоҷикистон»-ро пешниҳод намудааст. Бар замми он ӯ зарурати бознигарии сиёсати давлатиро дар самти кишоварзӣ дар шароити гузаштан аз модели рушди иқтисодии аграрӣю индустриалӣ ба модели индустриалию аграрӣ асоснок кардааст;

- муаллифи ксри диссертатсионӣ роҳҳои асосии таъмини амнияти озуқаворӣи Ҷумҳурии Тоҷикистонро, аз ҷумла, ҷузъҳои сиёсӣ, иқтисодӣ, тижоратӣ, иҷтимоӣ ва идоракуниро ошкор намуда дар заминаи он бо назардошти устувории истеҳсолоти кишоварзӣ, додани қарзҳои имтиёзнок, ташаккули захираҳои буферӣ, таҳияи концепсияҳои азхудкунӣ ва шаклҳои истифодаи замин, инчунин беҳтар намудани сифати маҳсулоти озуқавориро ҳамчун самтҳои ояндадори таъмини амнияти озуқаворӣ дар мамлакат муайян кардааст;

- нақш ва аҳамияти механизмҳои маркетингӣ ва самарабахши бозорро муаллиф дар ташаккули низомҳои устувори кишоварзӣю озуқаворӣ исбот

намуда ҳаҷми истеҳсол ва истеъмоли маҳсулоти озуқавориро дар асоси сценарияи татбиқи Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030 ҳисоб ва ояндабинӣ намудааст ва инчунин зарурати рушди заминаи истеҳсоли, захиравӣ, инфрасохтори таъмини амнияти озуқаворӣ ва низоми мониторинги вазъи онро асоснок кардааст;

- бори аввал дар шароити мамлакат зарурият ва принципҳои ҷорӣ намудани кишоварзии барқароршаванда ва айвониро ҳамчун самтҳои асосии таъмини амнияти озуқаворӣ аз ҷиҳати илмӣ муайян карда шуда, аз тарафи муаллиф самтҳои ояндадор оид ба такмил додани механизмҳои дастгирии давлатии истеҳсоли маҳсулоти кишоварзии ба содирот нигаронидашуда ва воридотивазкунанда, ки аз ба низом даровардани воридот ва содирот, инчунин диверсификатсияи истеҳсолоти кишоварзӣ иборат мебошад, пешниҳод карда шудаанд.

4. Саҳми илмӣ довталаб дар ҳалли масъалаи илмӣ.

Дар таҳқиқоти гузаронидашуда саҳми шахсии муаллиф аз коркарди тавсияҳои назариявӣ, методологӣ ва амалӣ оид ба таъмини амнияти озуқаворӣ иборат буда, дар асоси омӯзиш ва таҳлили пайдарҳамии мантиқии кори диссертатсионӣ, аз ҷумла таърифи муаллифии «амнияти озуқаворӣ», коркарди назариявӣ, методологӣ ва амалии таъмини амнияти озуқаворӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки нақши худро дар илми иқтисодӣ мегузоранд, ба муаллифи диссертатсия дахл дорад.

Кори диссертатсионӣ ва интишороти асосии муаллиф саҳми шахсии ӯро дар таҳқиқоти илмӣ за ба даст овардани натиҷаҳои ҷимояшавандаи таҳқиқот муайян мекунад. Аз ҷумла, муаллиф концепсияҳои муосири таъмини амнияти озуқавории Ҷумҳурии Тоҷикистон ва зарурияти таҳияи «Доктринаи таъмини амнияти озуқавории Ҷумҳурии Тоҷикистон»-ро бо назардошти гузаштан аз модели рушди иқтисодии аграрӣю индустриалӣ ба модели индустриалию аграрӣ мавриди таҳқиқот қарор дода, самтҳои стратегияи таъмини онро муайян ва асоснок намудааст.

Инчунин, иштироки бевоситаи унвонҷӯ дар таҳқиқотҳои илмӣ гузаронидашуда дар институтҳои иқтисодӣ ва мақомотҳои давлатӣ, интишори мақолаҳои илмӣ оид ба мавзӯи диссертатсия, маърузаҳои илмӣ дар конференсҳои

илмию назариявӣ ва илмию амалӣ ба назар мерасанд, ки саҳми илмии ӯро ифода менамоянд.

Таҳлили кори диссертатсионӣ ва мақолаҳои илмӣ доир ба мавзӯи таҳқиқот аз он шаҳодат медиҳад, ки корҳои иҷрогардида аз ҷониби муаллиф мустақилона амалӣ гардида, дар онҳо ҳолатҳои асосӣ ва натиҷаҳои таҳқиқот инъикос гардидааст.

5. Натиҷаҳои мушаххаси илмӣ (арзёбии мундариҷаи диссертатсия) ва дараҷаи ба итмом расидани он.

Диссертатсия аз муқаддима, чор боб, 15 зербоб, хулоса ва 431 адабиёт иборат буда, дар ҳаҷми 369 саҳифаи чопи компютерӣ таҳия гардида аст, ки дорои 59 ҷадвал ва 41 расм мебошад.

Дар муқаддима мубрамии мавзӯи таҳқиқот, дараҷаи таҳқиқи мавзӯи илмӣ, робитаи таҳқиқот бо барномаҳо (лоиҳаҳо) ва мавзӯҳои илмӣ ва инчунин тавсифи умумии таҳқиқот, аз ҷумла мақсад ва вазифаҳо, объект ва предмет, фарзия, асосҳои назариявӣ ва методологӣ, сарчашмаи маълумот, пойгаҳои таҳқиқот, наwgонии илмӣ ва нуқтаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда, аҳамияти назариявӣ ва илмӣ-амалии натиҷаҳои ба даст оварда шуда, мутобиқати диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ, саҳми шахсии доктарабон дарёфти дараҷаи илмӣ дар таҳқиқот, тасвир ва амалисозии натиҷаҳои диссертатсия, интишорот аз рӯи мавзӯ, сохтор ва ҳаҷми он оварда шудаанд (с. 6-19).

Боби аввали диссертатсия «**Асосҳои назариявии таъмини амнияти озуқаворӣ**» ҷанбаҳои назариявии амнияти озуқавориро баррасӣ намуда, нақши амнияти озуқаворӣ дар низоми амнияти миллӣ, принципҳои асосӣ ва заминаҳои он, таҷрибаи хориҷӣ дар таъмини амнияти озуқаворӣ ва истифодаи он дар Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар бар мегирад (с. 20-89).

Аз ҷумла, унвонҷӯ дар рафти омӯзиш ва таҳлили ҷанбаҳои назариявии амнияти озуқаворӣ қайд мекунад, ки мафҳуми амнияти озуқаворӣ аз ҷониби олимони рус ва тоҷик ҳамчун қобилияти давлат дар самти кафолати қонеъгардонии эҳтиёҷот ба озуқаворӣ дар сатҳе, ки фаъолияти мӯътадили аҳолиро таъмин мекунад, ҳамчун мустақилияти озуқаворӣ шарҳ дода мешавад.

Аз ҷониби дигар олимони хориҷӣ концепсияи амнияти озуқаворӣ ҳамчун таъмини воситаи зиндагӣ ё худ ҳастии инсоният шарҳ дода мешавад (с. 39) ва

ба фикри унвонҷӯ дар шароити Тоҷикистон шартҳои асосии таъмини амнияти озуқаворӣ - ин дастгирии тамоюли минтақавӣ ва маҳаллигардонии истеҳсолоти маҳсулоти озуқаворӣ ба ҳисоб рафта, ташаккули низомҳои устувори кишоварзӣ-озуқаворӣ метавонанд ба таъмини амнияти озуқаворӣ мусоидат кунанд (с. 40).

Ҳангоми дида баромадани принципҳои асосӣ ва заминаҳои озуқаворӣ дар низоми амнияти миллӣ (с. 41-54) муаллифи кори диссертатсионӣ қайд мекунад, ки ҳарчанд амнияти озуқаворӣ дорои қисмҳои таркибии сохтори умумии ҳаёти иқтисод – таъминот, дастраскунии озуқаворӣ ба истеъмолкунандагон ва тандурустии аҳолиро дар бар гирад ҳам, нишондиҳандаҳои иқтисоди миллӣ, ба монанди таваррум, таъмини ҷойҳои корӣ, камбизоатӣ, сатҳи даромади ҳамагуна табақаҳои аҳоли, нишондиҳандаҳои рушди деҳот ва вобастагии таъминот аз захираҳои дохилӣ ё воридот ба он таъсир мерасонанд (с. 42).

Аз ин нуқтаи назар, барои боз ҳам амиқтар омӯختани таъсири амнияти озуқаворӣ ба амнияти миллии кишвар ва тасдиқ кардани таҳқиқоти гузаронида шуда унвонҷӯ таҷрибаи ҷаҳониро оиди ин масъалаҳо амиқ омӯхта ва таҳлил намуда роҳҳои истифодаи онро дар Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод намудааст (с. 54-89).

Дар боби дуюми диссертатсия **«Ҷанбаҳои методологии арзёбии сатҳи таъмини амнияти озуқаворӣ»** асосҳои методологии арзёбии амнияти озуқаворӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳлил карда шуда, муносибатҳо доир ба ченкунӣ ва интиҳоби нишондиҳандаҳои амнияти озуқаворӣ дар доираи сиёсати кишоварзӣ-озуқаворӣ, арзёбии сатҳи таъминоти захиравии амнияти озуқаворӣ, инчунин ҷанбаҳои асосии таъмини амнияти озуқаворӣ дар сатҳи байналмиллалӣ, миллӣ ва минтақавӣ муайян карда шудаанд (с. 90-160).

Чунончи муаллиф ҷиҳати муайян намудани сатҳи воқеӣ ва зарурии амнияти озуқаворӣ дар назди худ мақсад гузоштааст, ки дар навбати аввал таҳқиқи равишҳо ва ҳолати методологии онҳоро пай дар пай баррасӣ намуда, пас аз он ба воситаи истифода аз усул, нишондиҳандаҳо ва маҳакҳои асосӣ ҷанбаҳои методологии арзёбии амнияти озуқавориро дар Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян намояд (с. 91).

Баъд аз гузаронидани таҳлили асосҳои методологии арзёбии амнияти озуқаворӣ ӯ ба хулосае меояд, ки дар кишвар дар ояндаи наздик ба ҷои мафҳуми “сиёсати аграрӣ” истилоҳи “сиёсати кишоварзӣ-озуқаворӣ” бештар истифода бурда шавад, ки фаъолияти ҳадафмандонаи давлатро дар таъмини амнияти озуқаворӣ инъикос намуда, доираи васеи соҳаҳо, иштирокчиёни истеҳсоли озуқаворӣ ва бозорҳои ба истеъмолкунандагон расонидани он нигаронида шудааст (с. 119).

Ба фикри ӯ зарур аст, ки самаранокии сиёсати кишоварзӣ-озуқаворӣ тавассути таҳлили муфассали самтҳои гуногун бо истифода аз нишондодҳои махсус таҳия ва асоснок карда шуда арзёбӣ карда шаванд (с. 127).

Оиди дида баромадани муносибатҳои методӣ доир ба арзёбии сатҳи таъминоти захиравии амнияти озуқаворӣ унвонҷӯ махсусан қайд менамояд, ки таҳлили адабиёти мавҷуда ба ӯ имконият дод, ки ҷузъи амнияти озуқавориро ба чор қисм (мавҷудият, дастрасӣ, истеъмол ва устуворӣ) ҷудо намуда ба хулосаи зерин ояд: барои он, ки амнияти озуқаворӣ хусусияти доимиро касб намояд, зарур аст, ки дар ҳолатҳои фавқулода, ноустувории сиёсӣ, аз ҳар гуна монеаҳои воридотӣ ва содиротӣ дар эмин бошад, вале дар чунин ҳолатҳо дар ҳар чор ҷузъи амнияти озуқаворӣ нопуррагӣ дида мешавад, ки онро мумкин аст бо таъминоти захиравии амнияти озуқаворӣ пурратар намуд (с. 133-134).

Боби сеюми кори диссертатсионӣ «**Таҳлили ҳолати муосири таъмини амнияти озуқаворӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон**» ба ҳолати муосири соҳаҳои кишоварзии мамлакат бахшида шудааст, ки ҳамчун таъмини рушди устувори амнияти озуқаворӣ омӯхта шуда, таҳдидҳо ва хавфҳои асосӣ ба амнияти озуқаворӣ арзёбӣ гардидаанд, таъминоти захиравии амнияти озуқаворӣ ва дастрасии он таҳлил ва мушкилоти худтаъминкунии кишвар бо озуқа ва танзими воридоти маводи озуқаворӣ ошкор карда шудаанд (с. 161-240).

Муаллифи кори диссертатсионӣ ҳангоми таҳлили таъминоти захиравии амнияти озуқаворӣ ва дастрасии он динамикаи ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти озуқаворӣ аввалин дараҷаро дар Ҷумҳурии Тоҷикистон оварда (ҷадвали 3.3.2) истеҳсоли ҳақиқии онро дар минтақаҳои мамлакат таҳия намуда ҳаматарафа таҳлил намудааст, ки ҷолиби диққат мебошад (с. 210-215).

Дар боби чорум «**Коркарди концепсияи (доктринаи) таъмини амнияти озуқаворӣ дар шароити гузариш ба модели иқтисодии индустриалӣ-аграрӣ**» асосҳои заминавии концепсияи амнияти озуқаворӣ оид ба қабули доктринаи таъмини амнияти озуқаворӣ дар шароити иқтисоди индустриалӣ-аграрӣ пешниҳод карда шуда аст, самтҳо ва дурнамои таъмини амнияти озуқаворӣ ва мукамалгардонии механизми дастгирии содирот ва мусоидат ба воридотивазкунӣ дар шароити Тоҷикистон дар доираи ҷанбаҳои озуқаворӣ пешниҳод карда шудаанд (с. 241-313).

Дар ин қисмати хотимавӣ унвончӯ концепсияи таъмини аҳоли бо озуқаи аввалиндараҷаро ба панҷ давраи рушд тақсим намуда, қайд мекунад, ки айни замон дар ҷумҳурӣ доктринаи махсуси таъмини амнияти озуқаворӣ дар шакли мукамал таҳия нагардидааст, гарчанде ҷузъиёти таркиб, мақсадҳои стратегӣ, самту масоили амнияти озуқаворӣ мамлакат дар шакли санадҳои меъёрӣ-ҳуқуқӣ, концепсия ва барномаҳои соҳавӣ ба таври алоҳида таҳия ва қабул карда шудаанд (с. 244).

Дар асоси ин гуфтаҳо ва таҳқиқоти гузаронидашуда унвончӯ доктринаи таъмини амнияти озуқаворӣ дар шароити иқтисоди индустриалӣ-аграрӣ, самтҳо ва дурнамои таъмини амнияти озуқаворӣ ва мукамалгардонии механизми дастгирии содирот ва мусоидат ба воридотивазкуниро дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон дар доираи ҷанбаҳои озуқаворӣ пешниҳод кардааст (с. 255-313).

Дар хулоса ва пешниҳодҳо натиҷаҳои асосии таҳқиқоти диссертатсионӣ, инчунин тавсияҳое, ки аҳамияти назариявӣ, методологӣ ва амалӣ доранд, ҷамъбаст карда шуда, аз тарафи унвончӯ ба таври мушаххас пешниҳод гардидаанд (с. 314-320).

Рӯихати адабиёт дар ҳаҷми 431 санадҳои меъёрӣ-ҳуқуқӣ, сарчашмаҳои электронӣ, адабиёти илмӣ васоитӣ, таълимӣ ва маълумотӣ, мақолаҳои илмӣ, корҳои диссертатсионӣ ва авторефератҳо, маводҳои омӯрӣ оварда шудаад (с. 321-358).

6. Эродҳо ва баъзе тавсияҳо ба диссертатсия.

Дар баробари гуфтаҳои дар боло қайд гардида, гуфтан ҷоиз аст, ки кори диссертатсионии иҷро карда шуда ба монанди дигар корҳои илмӣ ба ин

монанд баъзе камбудихоро дорост. Ин эродҳои ҷойдошта, ба фикри мо, хислати тавсиявӣ доранд ва дар оянда ба назар гирифтани онҳо аз ғоида берун нахоҳад монд.

1. Ҳангоми дида баромадани ҷанбаҳои назариявии амнияти озуқаворӣ агар унвонҷӯ таҳқиқоти олимони ватаниро оиди масъалаҳои дахлдор пурратар дида баромада мақоми худро оиди масъалаҳои дахлдор пурзӯртар менамуд, аини муддао мешуд.

2. Дар рафти таҳлили таҷрибаи хориҷӣ доири таъмини амнияти озуқаворӣ ва истифодаи он дар Ҷумҳурии Тоҷикистон муаллиф факту рақамҳои бисёре овардааст, вале истифодаи кадоми онҳоро барои мамлакати мо ғоиданоктар меҳисобад, норавшан мондааст.

3. Ба фикри мо, агар, қисматҳои 2.2 ва 2.3-ро якҷоя намуда ҳамчун “Муносибатҳои методӣ доир ба ҷенкунӣ ва арзёбии сатҳи таъминоти захиравии амнияти озуқаворӣ” номгузорӣ мекард, хубтар мешуд.

4. Дар боби 4 ва қисмати 4.1 муаллиф таҳияи “Доктринаи амнияти озуқавории Тоҷикистон”-ро пешниҳод менамояд. Ҳамзамон, агар ӯ ҷаҳор ҷузҳои эътироф шудаи Консепсияи амнияти озуқавориро бо далелҳои воқеӣ мустаҳкам намуда, нуқтаҳои асосии онро пурзӯртар менамуд, қор ранги дигар мегирифт.

7. Дараҷаи саҳеҳии натиҷаҳои таҳқиқот

Натиҷаҳои таҳқиқот бо дараҷаи саҳеҳии истифодаи усулҳои махсуси рафти иҷрои диссертатсия, сатҳи эътимоднокии маълумотҳо, кифоягии ҳаҷми маълумотҳои таҳқиқ гардида, қорқарди омории натиҷаҳои таҳқиқот, маърузаҳои дар конференсияҳои илмию амалӣ пешниҳод гардида тасдиқ қарда шудаанд.

Дар ҳулоса ва тавсияҳои оварда шуда ҷиҳати татбиқи натиҷаҳои қори диссертатсионӣ ва таҳлили натиҷаҳои илмӣ, ҷанбаҳои назариявию амалӣ ва методологӣ асоснок қарда шуда, аз сатҳи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқот дарак медиҳанд.

8. Нашри натиҷаҳои диссертатсия дар маҷаллаҳои тақризшавандаи илмӣ.

Асарҳои интишоршудаи муаллиф иқтибосҳои илмӣ ва хулосаву пешниҳодҳои дар диссертатсия қой доштаро дар худ инъикос намудаанд. Муқаррароти асосии таҳқиқоти диссертатсионӣ дар 31 қорҳои илмӣ дар ҳаҷми 45 ҷ.ҷ., аз он ҷумла, 3 монография бо ҳаҷми 29,6 ҷ.ҷ., 28 мақола бо ҳаҷми 15,4 ҷ.ҷ., ки аз онҳо 17 мақола дар маҷаллаҳои (нашрияҳои) илмӣ тақризшавандаи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон нашр шудаанд, таҷассум ёфтаанд.

9. Мутобиқати автореферат ба муқаррароти асосии диссертатсия.

Автореферати диссертатсия тибқи талаботи мақарраргардида барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои иқтисодӣ таҳия гардида, мазмунӣ асосӣ таҳқиқотро инъикос мекунад ва муқаррароти асосӣ қори диссертатсиониро мухтасаран дар бар мегирад.

10. Мутобиқати ба расмӣтарории диссертатсия ва тахассуси илмӣ довталаб ба дараҷаи илмӣ.

Диссертатсияи дар мавзӯи «Таъминӣ амнияти озуқаворӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон: назария, методологияи ва амалия» барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои иқтисодӣ аз рӯйи ихтисоси 08.00.06.01 – Амнияти иқтисодӣ таҳқиқоти илмӣ-тахассусӣ ба итмом расида буда, ҳамчун қори илмӣ ба анҷом расида ба ҳисоб рафта, таркиб ва сохтори он бо тавсияву асосноккунӣ дар сатҳи баланди илмӣ-назариявӣ навишта шуда аст ва ба талаботи бандҳои бандҳои 31-35-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, № 267 (бо тағйироту илова аз 26.06.с.2023, №295) тасдиқ гардидааст, ҷавобгӯ мебошад.

Албатта, қори диссертатсионӣ дорои аҳамияти баланди назариявӣ, методологӣ, амалӣ ва навгонӣҳои илмӣ буда, дар сатҳи баланди илмӣ омода гардида, дар он масъалаи муҳими илмӣ ҳалли худро ёфтааст ва муаллифи он Ализода Олимҷон Маҳмуд сазовори дараҷаи илмӣ доктори илмҳои иқтисодӣ аз рӯйи ихтисоси дар боло зикргардида мебошад.

Тақриз дар ҷаласаи васеи кафедраи менеҷмент ва маркетинги Донишгоҳи славянии Русияву Тоҷикистон муҳокима ва тасдиқ карда шудааст (протокол №10 аз 23 майи с. 2025).

Дар ҷаласа 19 нафар иштирок намуданд. Натиҷаи овоздиҳӣ: «тарафдор» - 19 нафар, «зид» - нест, «бетараф» - нест.

Раиси ҷаласа:

**мудири кафедраи менеҷмент
ва маркетинги Донишгоҳи славянин
Русияву Тоҷикистон, н.и.и., дотсент**

Абдулаева М.Р.

Ташхисгар:

**профессори кафедраи менеҷмент ва
маркетинги Донишгоҳи славянин
Русияву Тоҷикистон,
доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор**

Амонова Д.С.

Котиби ҷаласа:

**дотсенти кафедраи менеҷмент ва
маркетинги Донишгоҳи славянин
Русияву Тоҷикистон, н.и.и., дотсент**

Шодиева З.Н.

Имзои М.Р. Абдуллоева, Д.С. Амонова ва З.Н. Шодиева-ро тасдиқ мекунам:

Сардори шӯъбаи кадрҳои ДСРТ

Ғаҳимов А.А.

Суроғаи донишгоҳ: 734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Душанбе, кӯч. Мирзо Турсунзода, 30, саҳифаи интернетӣ rtsu.tj Телефон: Тел.: +992 (372) 221-35-50